31. లుఖ్మాన్ సూరా

పరిచయం

ఇది మక్కా కాలంలో అవతరించిన సూరా. దీనిలో మొత్తం 34 ఆయతులు ఉన్నాయి. ఈ సూరా ముఖ్యంగా ఏకదైవారాధన గురించి నొక్కి చెప్పింది. ఈ సూరాలో ప్రస్తావనకు వచ్చిన జ్ఞాని, దైవభక్తిపరాయణుడు అయిన హజ్రత్ లుఖ్మాన్ వల్ల ఈ సూరాకు ఈ పేరు వచ్చింది. లుఖ్మాన్ తన కుమారుడికి ఇచ్చిన సలహా మనకు నైతిక చట్టాన్ని, వివేకవివేచనలను తెలుపుతుంది. హజ్రత్ లుఖ్మాన్ భావాలు ఒకేఒక్క దేవుడిని సూచిస్తున్నాయి.

దివ్యఖుర్ఆన్ వివేకవివేచనల గ్రంథం అని వర్ణిస్తూ ఈ సూరా ప్రారంభం అవుతుంది. మంచిపనులు చేసేవారికి ఈ గ్రంథం మార్గదర్శనమనీ, కారుణ్యమనీ పేర్కొంది. ఈ సందర్భంగా మంచిపనులు చేసేవారి లక్షణాలను అభివర్ణించడం జరిగింది.

అల్లాహ్‌కు ప్రత్యేకమైన సృష్టిసామర్థ్యం గురించి కూడా ఈ సూరా ప్రస్తావించింది. ఆయన ఆకాశాలను ఎలాంటి స్తంభాలు లేకుండా నిలబెట్టాడు. ఆయన దృఢమైన పర్వతాలను భూమిపై నిలబెట్టాడు. ఆయన భూమిపై రకరకాల జంతువులను వ్యాపింపజేసాడు. ఆయన ఆకాశం నుంచి వర్షాన్ని కురిపిస్తాడు. ఆకాశాలలోను, భూమిపై ఉన్న సమస్తాన్ని ఆయన మానవాళి ప్రయోజనం కోసం సృష్టించాడు. ఆయన ప్రజలకు లెక్కలేనన్ని అనుగ్రహాలు ప్రసాదించాడు. ఆయన రాత్రిని పగటిలోకి ఐక్యం చేస్తాడు. పగటిని రాత్రిలో ఐక్యం చేస్తాడు. ఆయన సూర్యచంద్రులను అదుపు చేస్తాడు. గర్భాలలో ఉన్నది కూడా ఆయనకు తెలుసు.

31. లుఖ్మాన్ సూరా

سُوْرَةُ لُقْمٰنَ

అవతరణ :మక్కా ఆయతులు : 34

అపార కరుణామయుడు, పరమ కృపాశీలుడైన
అల్లాహ్ పేరుతో

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

1 - 2 అలిఫ్ - లామ్ - మీమ్.[1] ఇవి వివేకంతో కూడిన గ్రంథ వాక్యాలు.

الٓمّٓ ۚ ﴿۱﴾ تِلْكَ اٰيٰتُ الْكِتٰبِ الْحَكِيْمِ ﴿۲﴾

3 సద్వర్తనుల కొరకు[2] మార్గదర్శకం, (నిలువెల్లా) కారుణ్యం.

هُدًى وَّرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِيْنَ ﴿۳﴾

1. ఈ దివ్య గ్రంథం ప్రారంభంలో కూడా ఈ పొడి అక్షరాలు (హురూఫె ముఖత్తఆత్) వచ్చాయి. వీటికి ఖచ్చితమైన అర్థం ఏమిటో కేవలం అల్లాహ్‌కే తెలుసు. అయితే కొంతమంది ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు విలక్షణమైన ఈ అక్షరాల గురించి చెబుతూ, అవి ఖుర్ఆన్ ప్రత్యేకతను చాటి చెబుతున్నాయని అన్నారు. ఒకటి : ఈ ప్రత్యేకత మూలంగానే అరబ్బు విమర్శకులు దివ్య ఖుర్ఆన్ వాక్యాలను పోలిన వాక్యాలను రచించి తీసుకురావటంలో విఫలురయ్యారని వక్కాణించారు. ఖుర్ఆన్ దైవగ్రంథం అనటానికి, ఎవరిపైనయితే అది అవతరించిందో ఆ ప్రవక్త సత్యవంతుడైన ప్రవక్త (స) అనటానికి, అది ప్రతిపాదించిన షరీయతు మానవాళికి శ్రేయోదాయకమనటానికి ఈ వాక్యాలు సాక్షీభూతంగా నిలుస్తాయి. రెండు : అప్పట్లో ముష్రిక్కులు ఖుర్ఆన్‌ను వినకుండా తమ స్నేహితులను అడ్డుకునేవారు. విన్నవారు దానికి ప్రభావితులై ఇస్లాం స్వీకరిస్తారేమోనన్నది వారి భయం. అల్లాహ్ ఈ గ్రంథంలోని పలు సూరాలను ఈ అక్షరాల (అలిఫ్ - లామ్ - మీమ్) తోనే ప్రారంభించాడు. ఖుర్ఆన్ యొక్క ఈ అనితర సాధ్యమైన శైలి మూలంగా శ్రోతలు అమితంగా ప్రభావితులై వినేవారు (ఐసరుత్తఫాసీర్).

2. **'ముహ్సినీన్'** (مُحْسِنِيْن) అన్న పదాన్ని 'సద్వర్తనులు' అన్న భావంలో తీసుకోవటం జరిగింది. ఈ పదం **'ముహ్సిన్'** అన్న పదానికి బహువచనం. ఉత్తమంగా మెలగేవానిని ముహ్సిన్‌గా వ్యవహరిస్తారు. తల్లిదండ్రుల యెడల, బంధువుల పట్ల, హక్కుదారుల పట్ల, అగత్య పరుల పట్ల సద్వ్యవహారం చేసేవాడని అర్థం. 'ముహ్సిన్'కు మరో అర్థం సత్కార్యాలు చేసేవాడు, చెడులకు దూరంగా ఉండేవాడు. ఇంకొక అర్థం: చిత్తశుద్ధితో, ఏకాగ్రతతో భక్తిప్రపత్తులతో దైవారాధన చేసేవాడు. ప్రార్థన సందర్భంగా అణకువను, అశక్తతను కనబరచేవాడు. "దైవారాధన చేస్తున్నప్పుడు నువ్వు దైవాన్ని చూస్తున్నట్లు భావించు....." అన్న జిబ్రయీల్ (అలైహిస్సలాం) హదీసు ఈ సందర్భంగా

4 వారు (ఆ సద్వర్తనులు) నమాజులను నెలకొల్పుతారు. జకాతు ఇస్తూ ఉంటారు. పరలోకంపై (పూర్తి) విశ్వాసం కలిగి ఉంటారు.[3]

الَّذِيْنَ يُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوْقِنُوْنَ ۝۴

5 వారే తమ ప్రభువు తరఫు నుంచి సన్మార్గంపై ఉన్నవారు. వారే సాఫల్యం పొందేవారు.[4]

اُولٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِّنْ رَّبِّهِمْ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۝۵

6 జ్ఞానంతో నిమిత్తం లేకుండానే ప్రజలను అల్లాహ్ మార్గం నుంచి తప్పించటానికి, దాన్ని వేళాకోళం చేయడానికి మనసును వశీకరించే విషయాలను[5] కొనుగోలు చేసేవాడు కూడా మనుషుల్లో

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّشْتَرِيْ لَهْوَ الْحَدِيْثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۖ وَّيَتَّخِذَهَا هُزُوًا ۗ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِيْنٌ ۝۶

గమనించదగినది. దివ్య ఖుర్ఆన్ సమస్త మానవుల కోసం అవతరించిన దైవగ్రంథం అనటంలో సందేహం లేదు. అయితే సద్వర్తనులు, దైవభీతిపరులు మాత్రమే ఈ గ్రంథం ద్వారా సిసలైన ప్రయోజనం పొందుతారు. ఆ విషయమే ఇక్కడ చెప్పబడింది.

3. నమాజ్‌ను స్థాపించటం, జకాతును చెల్లించటం, అంతిమదినంపై దృఢవిశ్వాసం కలిగి ఉండటం – ఈ మూడింటికీ ఇస్లాం ధర్మంలో ఎనలేని ప్రాముఖ్యం ఉంది. అందుకే ఈ మూడు అంశాలు ఇక్కడ ప్రత్యేకంగా ప్రస్తావించబడ్డాయి. సదాచార సంపన్నులు, దైవభక్తిపరులు ఈ మూడు అంశాలను ఎలాగూ పాటిస్తారు. వీటితోపాటు విధ్యుక్త ధర్మాలను (అంటే ఫర్జులన్నింటిని), సాంప్రదాయక ఆరాధనలను (సున్నత్‌లను), అభిలషణీయ (ముస్తహబ్) కార్యాలను, స్వచ్ఛంద ఆరాధనలను కూడా వారు చేస్తూ ఉంటారు.

4. సాఫల్యం అన్న పదానికి వివరణ కోసం అల్ బఖరా సూరా, మోమినూన్ సూరా ఆరంభాన్ని చూడండి.

5. సన్మార్గాన్ని అన్వేషించేవారు, సత్యం కోసం తహతహలాడేవారు దివ్యవాణిని విన్నప్పుడు తప్పకుండా సన్మార్గం పొందుతారు. అలాంటి సన్మార్గగాముల ప్రస్తావన తరువాత మరో పాత్ర (క్యారెక్టర్) కూడా ఇక్కడ ప్రస్తావించబడింది. వాడి పరిస్థితి ఎలాంటిదంటే, వాడెలాగూ ఖుర్ఆన్ వాక్యాలను వినడు. దానికితోడు ఖుర్ఆన్‌ను వినేవారిని ఎలాగైనాసరే అడ్డుకోవాలన్న ఉద్దేశంతో మనసును వశీకరించి, ఆధ్యాత్మికతను హరించే ఆటవస్తువులను, సంగీత వాయిద్యాలను, గాయకులను, నృత్య ప్రదర్శకులను కొనుక్కొని తెస్తాడు. వాటిని తన ఇంట్లో పెట్టుకుని ఓలలాడటమేగాక,

ఉన్నాడు. పరాభవం పాల్జేసే శిక్ష ఉన్నది ఇలాంటి వారికోసమే.[6]

وَاِذَا تُتۡلٰى عَلَيۡهِ اٰيٰتُنَا وَلّٰى مُسۡتَكۡبِرًا كَاَنۡ لَّمۡ يَسۡمَعۡهَا كَاَنَّ فِىۡۤ اُذُنَيۡهِ وَقۡرًا ‌ۚ فَبَشِّرۡهُ بِعَذَابٍ اَلِيۡمٍ ۝٧

7 వాడి ముందు మా వాక్యాలను చదివి వినిపించినప్పుడు వాడు అహంకారంతో, తాను వాటిని అసలు విననేలేదన్నట్లుగా, తన రెండు చెవులలోనూ చెవుడు ఉన్నట్లుగా ముఖం త్రిప్పుకునిపోతాడు.[7] కాబట్టి నువ్వు వాడికి వ్యధాభరితమైన శిక్ష యొక్క శుభవార్తను వినిపించు.

ఊరివారికోసం, పేట వారికోసం కూడా ప్రదర్శిస్తాడు. దీని వెనుక ఉన్న వారి ప్రధాన ఉద్దేశం ఒక్కటే–ప్రజలు ఆటపాటల్లో, వ్యర్థ విషయాలలో మునిగి తేలుతూ ఉండాలి. సత్యవాణి గురించి ఆలోచించే తీరిక వారికి దొరకకూడదు. ఖుర్ఆన్‌లోని సత్యవాక్కుకు వారు ఆకర్షితులు కాకూడదు!

ఈ వ్యర్థ విషయాల (లహ్వాల్ హదీసు)లో ఆటపాటలతో పాటు కట్టుకథలు, పుక్కిటి పురాణాలు, నాటకాలు, నవలలు, అశ్లీల సాహిత్యం, బూతు సినిమాలు, నీతిబాహ్యతను పెంచిపోషించే సరసమైన కథలు, మనసులను పాడుచేసే ధారావాహిక టెలీఫిల్మ్‌లు, ఎల్లో జర్నలిజం, గాసిప్స్ – ఇత్యాదివన్నీ చేరి ఉన్నాయి. మహాప్రవక్త (సఅసం) కాలంలో మక్కాలో కొందరు అవిశ్వాసులు ఆడువారిని, పాడువారిని కొనుక్కుతెచ్చి దివ్య ఖుర్ఆన్‌ను అడ్డుకునే ప్రయత్నం చేశారు. ఆ విధంగా చూసినప్పుడు నేటి సభ్యసమాజంలో 'కళాపోషణ' పేరిట జరిగే షోలు, లలిత కళల ముసుగులో ప్రదర్శించ బడే కార్యక్రమాలు, సాంస్కృతిక ఉత్సవాల పేరిట సాగే ఆటపాటలు ఏ కోవలోకి వస్తాయో ఊహించుకోవచ్చు. ఇలాంటి విషయలాలసకు లోనైన వారు దైవధర్మాన్ని విస్మరించటమే గాకుండా, ధార్మిక విషయాలను పరిహసించే దుస్సాహసానికి కూడా ఒడిగడతారు.

6. ఈ వ్యర్థ విషయాలను ప్రోత్సహించే పరిపాలకులు, సంస్థలవారు, పత్రికా యజమానులు, రచయితలు, సినీ నిర్మాతలు కూడా ఈ శిక్షాపరిధిలోకి వస్తారు.

7. ఈ ఆటపాటలలో మునిగితేలుతూ ఉండే వ్యక్తి గురించి ఇక్కడ చెప్పబడింది. దైవగ్రంథ వాక్యాలను, దైవప్రవక్త ఉపదేశాలను విన్నప్పుడు వాడు చెవిటివానిలా ప్రవర్తిస్తాడు. నిజానికి అతనికి చెవుడు లేదు. కాని వినీ విననట్లుగా నటిస్తాడు. ముఖం త్రిప్పు కుంటాడు. ఎందుకంటే వింటే ఆ మాటలు అతనికి కర్ణకఠోరంగా ఉంటాయి.

'వఖ్‌రున్' అంటే భారం అని అర్థం.

8 నిశ్చయంగా ఎవరు విశ్వసించి, (ప్రవక్త సంప్రదాయం ప్రకారం) సత్కార్యాలు కూడా చేశారో వారి కోసం అనుగ్రహభరితమైన స్వర్గవనాలున్నాయి.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٨﴾

9 వాటిలో వారు కలకాలం ఉంటారు. అల్లాహ్ వాగ్దానం నిజమవుతుంది.[8] ఆయన గౌరవము, ప్రాబల్యము కలవాడు, పరిపూర్ణ వివేచనాపరుడు.

خَالِدِينَ فِيهَا ۖ وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

10 ఆయన ఆకాశాలను ఎలాంటి స్థంభాలు లేకుండానే సృష్టించాడు. మీరు దాన్ని చూస్తూనే ఉన్నారు.[9] ఇంకా ఆయన భూమిలో పర్వతాలను నెలకొల్పాడు – అది (భూమి) మీతో పాటు ఒరిగి పోకుండా ఉండేటందుకు![10] ఇంకా అన్నిరకాల జంతువులను భూమిలో

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ۖ وَأَلْقَىٰ فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ
أَن تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ ۚ وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ

8. అంటే దేవుని వాగ్దానం తప్పక నెరవేరుతుంది. ఎందుకంటే అది దేవుని తరఫున చేయబడింది. దేవుడు వాగ్దాన భంగం చేసేవాడు కాడు.

9. వాక్యంలోని **'తరౌనహా'** (تَرَوْنَهَا) అనే పదం **'అమదిన్'** యొక్క విశేషణంగా భావించినట్లయితే అర్థం ఇలా వస్తుంది : "మీరు చూడగలిగే స్థంభాలు లేకుండానే ఆకాశాలను సృష్టించాడు" అంటే – ఆకాశానికి స్థంభాలున్నాయి. కాని మీరు వాటిని కానలేరు అని భావం.

10. **రవాసియ (رَوَاسِيَ)** – ఇది రాసియతున్ అనే పదానికి బహువచనం. దీనికి **'సాబితతున్'** అనే అర్థం వస్తుంది. అనగా స్థిరమైనదని భావం. అంటే, ఆయన నేలపై అత్యంత బరువుగల పర్వతాలను ప్రతిష్ఠించాడు. అందువల్ల నేల చలించకుండా, ఒక ప్రక్కకు వంగిపోకుండా స్థిరంగా ఉంది. తీరానికి చేరిన ఓడ అటూఇటూ కొట్టుకు పోకుండా ఉండేందుకు ఎలా లంగరు వేయబడుతుందో అలాగే భూమిలో పర్వతాలు పాతివేయబడ్డాయి. అరబీ మూలంలో **'అన్ తమీద బికుమ్'** (أَن تَمِيدَ بِكُمْ) అని ఉంది. శాబ్దిక అర్థం తీసుకుంటే దానికి "దొర్లిపోవటం కోసమే మేము పర్వతాలను నెలకొల్పాము" అన్న అర్థం వస్తుంది. కాని అరబీ వ్యాకరణం ప్రకారం అక్కడ అన్‌కు ముందు **'కరాహత్'** గాని లేక అన్ తర్వాత **'లా'** (لَا) గాని ఉంటుంది. అంటే 'అన్ తమీద బికుమ్' అని చెప్పినపుడు 'కరాహత అన్ తమీద బికుమ్' (మీతోపాటు దొర్లి పోవడం సముచితంకాదని భావించి) లేక 'అన్‌లా తమీద బికుమ్' (మీతోపాటు దొర్లిపోకూడదని పర్వతాలనుపాతాము)–అన్న భావంలో అర్థంచేసుకోవలసి ఉంటుంది.

వ్యాపింపజేశాడు.[11] ఇంకా మేము ఆకాశం నుంచి వర్షపు నీటిని కురిపించి భూమిలో అన్ని రకాల మేలు జాతి జంటలను (మొలకలను) ఉత్పన్నం చేశాము.[12]

مَآءً فَأَنۢبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ⑩

11 ఇదీ అల్లాహ్ సృష్టి![13] ఇప్పుడు ఆయన తప్ప వేరితరులు ఏం సృష్టించారో మీరు నాకు చూపించండి?[14] (ఏమీ సృష్టించ లేదు) నిజానికి ఈ దుర్మార్గులు స్పష్టమైన మార్గభ్రష్టత్వానికి లోనై ఉన్నారు.

هَٰذَا خَلْقُ ٱللَّهِ فَأَرُونِى مَاذَا خَلَقَ ٱلَّذِينَ مِن دُونِهِۦ ۚ بَلِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ⑪

12 నిశ్చయంగా మేము లుఖ్మానుకు వివేచ నను ప్రసాదించి,[15] "నువ్వు అల్లాహ్‌కు కృతజ్ఞుడవై ఉండు"[16] అని చెప్పాము.

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا لُقْمَٰنَ ٱلْحِكْمَةَ أَنِ ٱشْكُرْ لِلَّهِ ۚ وَمَن يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ

11. ఆయన భూమిలో రకరకాల జంతువులను విస్తరింపజేశాడు. వాటిలో కొన్నింటి మాంసాన్ని మానవుడు భక్షిస్తాడు. కొన్నింటిని వాహనాలుగా ఉపయోగించుకుంటాడు. వాటి వీపులపై బరువును మోపుతాడు. ఇంకా వాటిని అందం, వైభవం కోసం కూడా పెంచుతాడు.

12. ఇక్కడ **'జంట'** (జౌజ్) అనే పదం 'రకం' (సిన్ఫ్) అన్న అర్థంలో ఉపయోగించబడింది. అంటే రకరకాల ఆహారధాన్యాలు, పండ్లు ఫలాదులు పుట్టించాడని భావం. కరీమ్ (మేలిమి) అనేది జౌజున్ యొక్క విశేషణం. అది వాటి అందాన్ని, నాణ్యతను, ప్రయోజకత్వాన్ని సూచిస్తోంది.

13. **'ఇదీ'** (هٰذَا) అన్న పదం దేవుని రకరకాల సృష్టితాలను సూచిస్తోంది. వెనుకటి ఆయతులలో వీటి గురించి వచ్చింది.

14. అంటే – అల్లాహ్‌ను వదలి మీరు పూజించే చిల్లరదేవుళ్లు, మీరు సహాయం కోసం వేడుకునే దేవతలు భూమ్యాకాశాలలో చేసిన సృష్టి ఏమిటో కాస్త చెప్పండి?! ఒక్క వస్తువునన్నా చూపెట్టండి! (సృష్టించలేదు కదా!) మరి సమస్త వస్తువులను, సకల ప్రాణులను సృష్టించినవాడు అల్లాహ్‌యే అయినప్పుడు ఆరాధనలకు కూడా ఆయనే అర్హుడవుతాడు. ఆయన తప్ప ఈ లోకంలో పూజలను, ఉపాసనలను అందుకోగల దైవం ఏదీ, ఎక్కడా లేదు.

15. హజ్రత్ లుఖ్మాన్ సజ్జనులైన దైవదాసులు. దేవుడాయనకు విజ్ఞతా వివేచనలను పుష్కలంగా ప్రసాదించాడు. విషయావగాహనలో, ధార్మిక దృష్టిలో ఆయన సాటిలేని మేటిగా పేరుగాంచారు. మీకు ఇంతటి విజ్ఞత ఎలా అబ్బింది? అని ఎవరో అడిగితే,

لِنَفۡسِهٖ‌ۚ وَمَنۡ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِىٌّ حَمِيۡدٌ ﴿۱۲﴾

కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా మసలుకునే ప్రతి ఒక్కడూ తన (మేలు) కొరకే కృతజ్ఞుడవుతాడు. మరెవరయినా కృతఘ్నుతకు పాల్పడితే, అల్లాహ్ అక్కరలు లేనివాడు, ప్రశంసనీయుడు (అన్న సంగతిని అతను తెలుసుకోవాలి).

وَاِذۡ قَالَ لُقۡمٰنُ لِابۡنِهٖ وَهُوَ يَعِظُهٗ يٰبُنَىَّ لَا تُشۡرِكۡ بِاللّٰهِ‌ ؕ اِنَّ الشِّرۡكَ لَظُلۡمٌ عَظِيۡمٌ ﴿۱۳﴾

13 లుఖ్మాన్ తన కుమారునికి హితబోధ చేస్తూ ఇలా అన్నాడు : "ఓ నా ముద్దుల పుత్రుడా! అల్లాహ్‌కు భాగస్వాములను కల్పించకు.[17] నిస్సందేహంగా అల్లాహ్‌కు భాగస్వాముల్ని కల్పించటం (షిర్క్ చేయటం) ఘోరమైన అన్యాయం."[18]

"రుజువర్తన వల్ల, నిజాయితీ తత్పరత వల్ల, నిరర్థకమైన విషయాలకు దూరంగా ఉండటం వల్ల" అని ఆయన చెప్పారు. ఆయన బుద్ధీ వివేకాలకు సంబంధించిన ఒక సంఘటన సుప్రసిద్ధం – ఆయన ఒకరి వద్ద బానిసగా ఉండేవారు. మేకను కోసి ఆ మేకలోని అత్యుత్తమమైన రెండు భాగాలను తెమ్మని ఒకసారి ఆయన యజమాని ఆయన్ని ఆజ్ఞాపించాడు. యజమాని ఆజ్ఞానుసారం ఆయన మేకను జిబహ్ చేసి హృదయాన్ని, నాలుకను తీసుకువచ్చారు. మరో సందర్భంలో యజమాని, మేకను కోసి అత్యంత హీనమైన రెండు భాగాలను తెమ్మని ఆదేశించగా ఆయన ఆ రెండు భాగాలనే (హృదయం, నాలుకనే) తెచ్చిపెట్టారు. అదేమని అడిగితే ఆయన ఇలా అన్నారు: "నోరు, హృదయం సజావుగా ఉన్నంతకాలం అవే అన్నిటికన్నా ఉత్తమమైనవి. ఒకవేళ అవి గనక చెడిపోతే ఆ రెండింటికన్నా హీనమైన వస్తువు మరొకటి ఉండదు." (ఇబ్నె కసీర్)

16. దైవానికి కృతజ్ఞులై ఉండటమంటే దైవానుగ్రహాలను సదా స్మరించుకుంటూ, ఆయన స్తోత్రం చేయటం, ఆయన ఆజ్ఞలకు బద్ధులై ఉండటం అని అర్థం.

17. హజ్రత్ లుఖ్మాన్ తన కుమారునికి చేసిన మొట్టమొదటి ఉపదేశం 'షిర్క్ నుంచి వారించటం'. దీన్నిబట్టి విదితమయ్యేదేమిటంటే తల్లిదండ్రులు తమ పిల్లలకు ఎప్పుడు హితోపదేశం చేసినా షిర్క్ నుంచి వారించే మాటలు తప్పకుండా చెప్పాలి. తమ పిల్లలలో దేవుని ఏకత్వాన్ని నూరిపోయాలి.

18. ఈ ప్రబోధనను కొందరు లుఖ్మాన్ ప్రోక్తంగా పేర్కొనగా, మరికొందరు దైవప్రోక్తంగా అభిప్రాయపడ్డారు. ఈ అభిప్రాయానికి అనుకూలంగా వారు **"అల్లజీన ఆమనూ**

14 మరి మేము మానవునికి అతని తల్లిదండ్రుల విషయంలో గట్టిగా తాకీదు చేశాము[19]–అతని తల్లి అతన్ని ప్రయాసపై ప్రయాసకు ఓర్చుకుంటూ[20] తన గర్భంలో మోసింది. మరి అతని పాలను విడిపించటానికి రెండు సంవత్సరాలు పట్టింది.[21] (కనుక ఓ మానవుడా!) నువ్వు నాకూ, నీ తల్లిదండ్రులకూ కృతజ్ఞుడవై ఉండు. (ఎట్టకేలకు మీరంతా) మరలి రావలసింది నా వద్దకే.

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿١٤﴾

15 ఒకవేళ నీకు తెలియని వారినెవరినైనా నాకు భాగస్వాములుగా నిలబెట్టమని వారిద్దరూ నీపై ఒత్తిడి తీసుకువస్తే మటుకు నువ్వు వారి మాట వినకు. ప్రపంచంలో మాత్రం వారి యెడల ఉత్తమరీతిలో మసలుకో. అయితే (మార్గానుసరణ విషయంలో మాత్రం) నా వైపు మరలి ఉన్న

وَإِن جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَن تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ

వలమ్ యల్బిసూ ఈమానహుమ్ బిజుల్మిన్" అనే హదీసును ప్రస్తావించి, దీని అవతరణకు సంబంధించి మహాప్రవక్త(స),"ఇక్కడ జులుం అంటే చాలా పెద్ద జులుం" అని చెప్పిన విషయాన్ని గుర్తుచేశారు (సహీహ్ బుఖారీ. హ.నెం.4776). ఇంతకీ ఈ హదీసు, అది దైవప్రోక్తమని సమర్థించినట్లుగానీ, ఖండించినట్లుగానీ లేదు.

19. దేవుని ఏకత్వం, దైవారాధన గురించి చెప్పిన వెంటనే తల్లిదండ్రుల యెడల సద్భావంతో మెలగాలని ఉపదేశించటాన్ని బట్టి తల్లిదండ్రుల సేవకు గల ప్రాధాన్యత ఎంత గొప్పదో బోధపడుతున్నది.

20. దీని భావం ఏమిటంటే మాతృగర్భంలో శిశువు పెరుగుతున్నకొద్దీ తల్లి భారం పెరుగుతుంది. తత్కారణంగా ఆమె బలహీనురాలైపోతుంది. తల్లి భరించే ఇన్ని కష్టాలను గురించి ప్రస్తావించి తల్లిదండ్రుల పట్ల ఉత్తమంగా మెలగినప్పుడు తల్లికి అధిక ప్రాధాన్యతనివ్వాలని ఈ ఆయతు చూచాయగా పేర్కొంటున్నది. హదీసుల ద్వారా కూడా ఈ సంగతి రూఢీ అవుతోంది.

21. ఈ ఆయతును బట్టి బోధపడేదేమంటే పాల గడువు రెండేండ్లు. అంతకన్నా ఎక్కువ కాలం పాలు త్రాగించనవసరం లేదు.

أَنَابَ إِلَيَّ ۚ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

వానినే ఆదర్శంగా తీసుకో.[22] ఆ తరువాత మీరంతా నా వైపుకే మరలి రావలసి ఉంటుంది. అప్పుడు నేను మీకు, మీరు చేస్తూ ఉండిన కర్మలన్నింటినీ తెలియ పరుస్తాను."[23]

يَٰبُنَيَّ إِنَّهَآ إِن تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُن
فِى صَخْرَةٍ أَوْ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ أَوْ فِى ٱلْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا
ٱللَّهُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

16 (లుఖ్మాన్ తన కుమారునికి ఇలా బోధపరిచాడు) "నాయనా! ఏదైనా వస్తువు ఆవగింజంత ఉన్నా,[24] అది ఏదైనా రాతి బండలో ఉన్నా, లేక అది ఆకాశాలలో ఉన్నా లేదా భూమిలో ఉన్నా దాన్ని అల్లాహ్ తప్పకుండా తీసుకువస్తాడు. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ సూక్ష్మ విషయాలను ఎరిగినవాడు, అన్నీ తెలిసినవాడు.

22. అంటే విశ్వసించిన వారి మార్గాన్ని అనుసరించు.

23. నా వైపు మరలివున్న వారి మార్గాన్నే మీరు అనుసరించాలి. ఎందుకంటే మీరంతా ఆఖరికి రావలసింది నా దగ్గరకే. ప్రతి ఒక్కరికీ వారి కర్మల (మంచి కర్మల లేక చెడు కర్మల) ప్రతిఫలం లభించేది నా దగ్గరే. మరి మీరు గనక నా మార్గాన్ని అనుసరించి, సదా నన్ను స్మరిస్తూ జీవితం గడిపినట్లయితే ప్రళయదినాన మీరు నా న్యాయస్థానంలో ఆదరించబడే అవకాశముంటుంది. అన్యథా మీరు ఆపదలో పడతారు.

దీని తరువాత మళ్ళీ లుఖ్మాన్ ఉపదేశం మొదలవుతుంది. లుఖ్మాన్ తన కుమారునికి చేసే హితోపదేశం మధ్యలోనే దేవుడు రెండు ఆయతులలో (14, 15) తల్లిదండ్రుల పట్ల సద్వ్యవహారం గురించి మానవులకు తాకీదు చేశాడు. ఇక్కడ మూడు విషయాలు గమనార్హమైనవి :1. హ్రజత్ లుఖ్మాన్ తన కుమారునికి చేసిన హితబోధలో ఆయన సొంత లాభమూ ఇమిడి ఉంది. 2. దైవారాధన తరువాత అత్యంత ముఖ్యమైన విషయం మాతాపితల సేవ. 3. షిర్క్ చాలా పెద్ద అపరాధం. ఒకవేళ షిర్క్ వైపు పురికొల్పినవారు తల్లిదండ్రులే అయినప్పటికీ వారి మాటను వినవలసిన అవసరం లేదు. అయితే వారిపట్ల మంచిగా మాత్రం మెలగాలి.

24. మనిషి చేసే పని – అది మంచిపనైనా, చెడు పనైనా – దాన్ని అతను ఎంత రహస్యంగా చేసినా అల్లాహ్ దాన్ని వదలిపెట్టడు. ప్రళయదినాన అల్లాహ్ దాన్ని ప్రత్యక్ష పరుస్తాడు. దాని ప్రతిఫలం ఇస్తాడు. ఆ పని మంచిపని అయివుంటే పుణ్యఫలం ఇస్తాడు. అది చెడు పని అయివుంటే పాపఫలం వడ్డిస్తాడు. ఆవగింజ ఉపమానం ఇవ్వటం

17 "ఓ (ప్రియమైన) కుమారా! నువ్వు నమాజును నెలకొల్పుతూ ఉండు. సత్కార్యాల గురించి ఆజ్ఞాపిస్తూ ఉండు. చెడు పనుల నుంచి వారిస్తూ ఉండు. ఏ ఆపద వచ్చిపడినా సహనం పాటించు.[25] నిశ్చయంగా ఇవి ఎంతో గట్టిగా ఆజ్ఞాపించబడిన పనులు.[26]

يٰبُنَيَّ اَقِمِ الصَّلٰوةَ وَاْمُرْ بِالْمَعْرُوْفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلٰى مَاۤ اَصَابَكَ ؕ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْرِ ۚ﴿١٧﴾

18 "జనుల ముందు (గర్వంతో) మొహం తిప్పుకొని మాట్లాడకు.[27] భూమిపై నిక్కుతూ నడవకు.[28] ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ అల్లాహ్ డాబులు చెప్పుకునే గర్విష్టిని ఇష్టపడడు.

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِى الْاَرْضِ مَرَحًا ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُوْرٍ ۚ﴿١٨﴾

గమనార్హం. ఆవగింజ చాలా చిన్నపరిమాణంలో ఉంటుంది. దాని బరువు నామమాత్రం. అలాగే బండరాయి ఎక్కడో పడి ఉంటుంది. ఈ విషయమే హదీసులో కూడా చెప్పబడింది : "మీలో ఎవరైనా రంధ్రంలేని, తలుపు కిటికీలు లేని రాత్రి స్థలంలో కూర్చుని ఆచరణచేసినా – అది ఎటువంటి ఆచరణ అయినాసరే అల్లాహ్ దాన్ని జనుల ముందు బహిర్గతం చేస్తాడు." (ముస్నదె అహ్మద్ – 3/28). ఎందుకంటే ఆయన సూక్ష్మద్రష్ట. సూక్ష్మాతిసూక్ష్మ విషయాలను సయితం ఆయన జ్ఞానపరిధి ఆవరించి ఉంది. రాత్రి కటిక చీకటిలో నడిచే చీమ చప్పుళ్ళను సయితం ఆయన తెలుసుకుంటాడు.

25. నమాజు స్థాపన, మంచిని ప్రబోధించటం చెడుల నుంచి వారించటం, కష్టాలపై ఓర్పు వహించటం – ఇవి మూడూ అత్యంత ముఖ్యమైన ఆరాధనలు.

26. అంటే పైన పేర్కొనబడిన పనులు చేయదగ్గవి. దైవదాసులపై అవి విధిగా చేయబడ్డాయి. లేదా వారిలో ధైర్యసాహసాలను నూరిపోసేందుకు ప్రోత్సహించబడ్డాయి. ఎందుకంటే ధైర్యసాహసాలు లేనంతవరకూ ఈ ధర్మాలను బహిరంగంగా పాటించటం సాధ్యంకాదు. కొంతమంది ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతల అభిప్రాయంలో **జాలిక** (ذٰلِكَ) అనే పదం ఓర్పు, సంయమనానికి వర్తిస్తుంది. అంతకుముందు మంచిని పెంచటం చెడులను ఆపటం గురించి తాకీదు చేయబడింది. ఈ మార్గంలో కష్టాలు రావటం, విమర్శలు ఎదురవటం తప్పనిసరి. అందుకే వెంటనే ఓర్పు, సహనం గురించి నొక్కి చెప్పటం జరిగింది. ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ నిగ్రహంతో, సంయమనంతో మెలగాలనీ, ఇది సాహసోపేతమైన పనులలోనిదని ప్రబోధించబడింది. మొక్కవోని వీరులు ఎప్పుడూ

19 “నీ నడకలో మధ్యేమార్గం అవలంబించు.[29] నీ కంఠస్వరాన్ని కాస్త తగ్గించు.[30] నిశ్చయంగా స్వరాలన్నింటిలోకీ అత్యంత కఠోరమైనది గాడిదల స్వరం.”

وَاقْصِدْ فِيْ مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ ۭ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيْرِ ۝١٩

గుండె నిబ్బరాన్ని కలిగి ఉంటారు. నిబ్బరం లేనంతవరకూ ధర్మప్రచార కార్యక్రమం ముందుకు సాగదు.

27. ప్రజల ముందు అహంకారం ప్రదర్శించకు. ప్రజలతో సంభాషించే సమయంలో అసహనాన్ని, విసుగును ప్రదర్శించటం, ముఖం త్రిప్పుకోవటం, నిర్లక్ష్యంగా మాట్లాడటం వంటివి అన్నీ ఇందులోకి వస్తాయి. వాస్తవానికి **‘సయ్యిర్’** (صَعَرٌ) అనేది ఒక (వాపు) రోగం. అది ఒంటె తలలోగానీ, మెడలో గాని పుడుతుంది. దానివల్ల ఒంటె మెడ తిరిగిపోతుంది. మానవుడు ప్రదర్శించే గర్వాహంకారం కోసం ఆ పదం ఉపయోగించటం గమనార్హం (ఇబ్నె కసీర్).

28. అంటే మనిషి నడక ద్వారా అతని ధన మదాంధతగానీ, అధికార డాబుగానీ, గర్వంగానీ వ్యక్తమవటం మంచిది కాదు. ఇలాంటి గర్విష్టులను అల్లాహ్ ప్రేమించడు. ఎందుకంటే మానవుడు ఎంతో అశక్తుడైన, నిస్సహాయుడైన దాసుడు. కాబట్టి అతడు తన పరిమితులను తెలుసుకుని అణకువను అలవరచుకోవటంలోనే అందం ఉంది. అతడు అవధులు మీరి బడాయిని చాటకూడదు. బడాయి కేవలం అల్లాహ్‌కే శోభిస్తుంది. ఎందుకంటే ఆయనే సర్వాధికారి, సకల స్తోత్రాలకు అర్హుడు. సకల శుభాలకు మూల సరోవరం ఆయనే. అందుకే హదీసులో ఇలా అనబడింది : “ఏ వ్యక్తిలోనయినా ఆవగింజంత అహంకారం ఉన్నా అతడు స్వర్గానికి పోలేడు” (ముస్నదె అహ్మద్ – 1/412; తిర్మిజీ – అబ్వాబుల్ బిర్). “ఎవరయితే గర్వాహంకారంతో తన అంగవస్త్రాన్ని నేలకు ఈడ్చుకుంటూ నడుస్తాడో అతని వంక అల్లాహ్ (తీర్పుదినాన) చూడనే చూడడు” (ముస్నదె అహ్మద్ – 5/9, 10; బుఖారీ – కితాబుల్లిబాస్). అయితే అహంకార భావం లేకుండా ఖరీదైన దుస్తులు ధరించవచ్చు. మంచి ఆహారపదార్థాలు కూడా భుజించవచ్చు.

29. మనిషి నడక సభ్యతా సంస్కారాలకు అద్దం పట్టేలా ఉండాలి. నడకలో నింపాది అంటే మరీ రోగిష్టిలా నడవమని భావం కాదు. అలాగే మరీ వేగంగా నడచి హుందాతనాన్ని కోల్పోరాదు. నడక రెండు అతివాదాలకు నడుమ – సమతూకంతో కూడినదై – ఉండాలి. నడక ద్వారా మంచి నడవడిక వ్యక్తం కావాలి. ఈ విషయాన్నే మరోచోట, “కరుణామయుని దాసులు భూమిపై వినమ్రుల్లా, సంస్కారవంతుల్లా నడుస్తారు” (ఫుర్ఖాన్ – 63) అని చెప్పటం జరిగింది.

اَلَمْ تَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَاَسْبَغَ
عَلَيْكُمْ نِعَمَهٗ ظَاهِرَةً وَّبَاطِنَةً ۗ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُّجَادِلُ فِى اللّٰهِ
بِغَيْرِ عِلْمٍ وَّلَا هُدًى وَّلَا كِتٰبٍ مُّنِيْرٍ ۝٢٠

20 అల్లాహ్ భూమ్యాకాశాల్లో ఉన్న వస్తువు లన్నింటినీ మీ పనిలో తగిలించి,[31] తన గోచర అగోచర వరాలను పుష్కలంగా మీకు ప్రసాదించిన విషయాన్ని[32] మీరు చూడటం లేదా? కొంతమంది జ్ఞానం లేకుండా, మార్గదర్శకత్వం లేకుండా, ప్రకాశవంతమైన గ్రంథం లేకుండానే అల్లాహ్ గురించి వాదులాడు తున్నారు.[33]

30. అంటే మృదువుగా మాట్లాడు. అతి బిగ్గరగా, గొంతు చించుకుంటూ మాట్లాడకు. ఎందుకంటే అతి బిగ్గరగా మాట్లాడటమే వాంఛనీయం అయివుంటే గాడిదల స్వరం అన్నింటికంటే మంచి స్వరంగా పేర్కొనబడి ఉండేది. కాని గాడిదల కంఠస్వరం అత్యంత చెడ్డదిగా, కర్ణ కఠోరమైనదిగా చెప్పబడింది. అందుకే "గాడిద గాండ్రింపును విన్నప్పుడు షైతాను బారినుంచి శరణు వేడుకోండి" అని హదీసులో చెప్పబడింది (బుఖారీ, ముస్లిం).

31. అరబీలో **'సఖ్ఖర లకుమ్'** (سَخَّرَ لَكُمْ) అని ఉంది. అంటే వశపరచటం, ఉపయోగం లోకి తీసుకు రావటం అన్న అర్థాలు వస్తాయి. సందర్భం రీత్యా ఇక్కడ "మీ పనిలో తగిలించి" అని అర్థం వస్తుంది. ఉదాహరణకు : ఆకాశంలో ఉన్న దైవసృష్టితాలైన సూర్య చంద్రులను, నక్షత్రాలను దేవుడు మీ సేవలో నిమగ్నుల్ని చేశాడు. దేవుడు వాటిపై విధించిన ఆంక్షలకు కట్టుబడి అవి మానవసేవలో తలమునకలై ఉన్నాయి. మానవులు వాటిద్వారా పూర్తి ప్రయోజనాన్ని పొందుతున్నారు.

అలాగే భూమిపై నివసించే ఎన్నో ప్రాణులను దేవుడు మానవులకు లోబరచి ఉంచాడు. మానవుడు తన అభీష్టానికనుగుణంగా వాటిని ఉపయోగిస్తున్నాడు. ఉదాహరణకు: భూమి, పక్షులు, పశువులు. ఈ విధంగా భూమ్యాకాశాల్లో ఉన్న ఎన్నో వస్తువులు అవి మనిషి అధీనంలో ఉన్నా, లేక పోయినా, మానవ సేవలో నిమగ్నమై ఉన్నాయి. (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్)

32. గోచర వరాలంటే మనిషి తన తెలివి తేటల ద్వారా, పంచేంద్రియాల ద్వారా తెలుసుకోగలిగేవి, చూడగలిగేవి. అగోచర వరాలంటే మనిషి ఊహలకు అందనివి, అతని జ్ఞానపరిధిలోనికి రానివి. ఈ రెండు రకాల వరాలు అసంఖ్యాకమైనవి. మానవుడు ఎన్నటికీ వాటిని లెక్కించలేడు.

33. అయినాసరే జనులు అల్లాహ్ విషయంలో తలాతోకా లేకుండా వాదోపవాదాలు చేస్తుంటారు. కొందరు దేవుని ఉనికి గురించి ప్రశ్నల్ని లేవనెత్తితే, మరికొందరు

21 అల్లాహ్ అవతరింపజేసిన దానిని (వహీని) అనుసరించండి అని వారితో అన్నప్పుడు, “లేదు. మా తాత ముత్తాతలు అవలంబిస్తూ ఉండగా చూసిన విధానాన్నే[34] మేము అనుసరిస్తాము” అని వారంటారు. ఒకవేళ షైతాను వారి పెద్దలను నరకయాతన వైపుకు పిలుస్తూ ఉన్నప్పటికీ (వారు దాన్నే అనుసరిస్తారా?)

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ
مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا ۚ أَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ
إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾

22 ఎవరయితే సద్వర్తనుడయి ఉండి–[35] తన్ను తాను అల్లాహ్‌కు సమర్పించుకున్నాడో,[36] అతను నిశ్చయంగా గట్టి కడియాన్ని పట్టుకున్నాడు.[37] సమస్త వ్యవహారాల తుది నిర్ణయం అల్లాహ్ అధీనంలోనే ఉంటుంది.

وَمَن يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ
بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ ۗ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٢٢﴾

23 (ఓ ముహమ్మద్–స!) అవిశ్వాసుల అవిశ్వాస వైఖరిపై నువ్వు కుమిలిపోకూడదు.[38] చివరకు వారంతా మరలి రావలసింది మా వైపుకే. అప్పుడు మేము వారు చేసుకున్నదాన్ని వారికి తెలియ

وَمَن كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ ۚ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا
عَمِلُوا ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾

షిర్క్‌ను సమర్థిస్తూ తర్జనభర్జన చేస్తుంటారు. ఇంకా కొందరు దైవాజ్ఞల్ని గురించి సందేహాలు వ్యక్తపరుస్తుంటారు. దైనందిన జీవితంలో ఇది అనుభవైక విషయమే.

34. మరి చూడబోతే వారి దగ్గర ఏ ప్రమాణంగానీ, ఆకాశగ్రంథం గానీ, మార్గదర్శకుని ఉపదేశాలుగానీ లేవు. అయినా వారు ఆయుధం లేకుండానే పోరాడుతున్నారు.

35. అంటే చేయవలసిన వాటిని చేసేవాడు, చేయరాని పనులను విడనాడేవాడు అన్నమాట!

36. అంటే ఎవడు దైవాజ్ఞల ముందు తలవంచుతాడో, దైవ ప్రసన్నతను బడసే ఉద్దేశంతో దేవుని షరీయతును అవలంబిస్తాడో...

37. అంటే అతను అల్లాహ్ నుంచి అభయం పొందాడు.

38. ఎందుకంటే విశ్వాసభాగ్యం వారికి రాసిపెట్టిలేదు. నీ బాధ్యతను నువ్వు నిర్వర్తించావు. వారి శ్రేయాన్ని అభిలషించావు. కాని దేవుని అభిమతం మరోవిధంగా ఉంది. కాబట్టి (ఓ ప్రవక్తా!) వారి దైర్భాగ్యస్థితిపై నువ్వు విలపించనవసరం లేదు.

పరుస్తాము.[39] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ గుండెల్లోని గుట్టును సయితం ఎరిగిన వాడు.[40]

24 మేము వారికి (ఇక్కడ) కొన్ని ప్రయోజనాలను ఇచ్చినప్పటికీ, (తుదకు) వారిని కడు నిస్సహాయ స్థితిలో కఠినమైన శిక్ష వైపుకు తరుముకుంటూ పోతాము.[41]

نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾

25 ఆకాశాలను, భూమిని సృష్టించిన వారెవరు? అని నువ్వు వారిని అడిగితే "అల్లాహ్"[42] అని వారు తప్పకుండా చెబుతారు. "సమస్త స్తోత్రాలు అల్లాహ్‌కే శోభిస్తాయి"[43] అని నువ్వు వారికి చెప్పు, కాని వారిలో చాలామంది (సత్యాన్ని) తెలుసుకోరు.

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ۚ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

26 ఆకాశాలలో, భూమిలో ఉన్నదంతా అల్లాహ్‌దే.[44] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ ఏ అక్కరా లేనివాడు,[45] స్తుతింపదగిన వాడు.[46]

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾

39. వాటి ఆధారంగానే వారికి బహుమానం ఇవ్వటమో, శిక్ష విధించటమో జరుగుతుంది.

40. ఏదీ ఆయన నుండి దాగిలేదు.

41. అంటే వీళ్లు పొందే ప్రాపంచిక ప్రయోజనాలు బహుస్వల్పమైనవి. ప్రపంచంలో వారు ఉండే గడువు కూడా చాలా పరిమితమైనది. ఆ తరువాత వారు సుదీర్ఘమైన, శాశ్వతమైన యాతనకు లోనుకావలసి ఉంటుంది.

42. అంటే, భూమ్యాకాశాలను సృష్టించినవాడు అల్లాహ్‌యేననీ, తాము పూజించే చిల్లర దేవుళ్ళకు అంతటి శక్తిలేదని వారికి సయితం తెలుసు.

43. అంటే – ఇక చెప్పాల్సిందేమీ లేదు. భూమ్యాకాశాల నిర్మాత అల్లాహ్ అని మీరే ఒప్పుకున్నారు. ఈ ఒప్పుకోలుతో మా బాధ్యత పూర్తయింది.

44. అంటే – సృష్టించినవాడు, పోషిస్తున్నవాడు, లోకాన్ని కనిపెట్టుకుని ఉన్నవాడు, సర్వాధిపత్యం కలిగి ఉన్నవాడు అల్లాహ్‌యే.

45. అందరికీ ఆయన అవసరం ఉందిగాని ఆయనకు ఎవరి అవసరమూ లేదు. ఆయన నిరపేక్షాపరుడు.

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ
مِن بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ
عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

27 భూమండలంలో ఉన్న వృక్షాలన్నీ కలములుగా, సముద్రాలన్నీ సిరాగా మారినా, ఆపైన మరో సప్త సముద్రాలు (సిరాగా) చేరినా అల్లాహ్ మాటలు (రాయటానికి) పూర్తికావు.[47] నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ సర్వాధికుడు, వివేకవంతుడు.

مَّا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

28 మీ అందరినీ సృష్టించటం, మరణానంతరం తిరిగిలేపటం ఒక్క ప్రాణిని (సృష్టించి, బ్రతికించి లేపటం) వంటిదే.[48] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ అంతా వినేవాడు, చూసేవాడు.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ

29 అల్లాహ్ ఏవిధంగా రాత్రిని పగటిలోనికి, పగటిని రాత్రిలోనికి చొప్పిస్తున్నాడో[49] నువ్వు గమనించటం లేదా?

46. సృష్టి ప్రక్రియలో ఆయన ఎవరిపైనా ఆధారపడలేదు. ఆయన దేన్ని సృష్టించినా, మరి ఏ ఆజ్ఞలు జారీచేసినా తన స్వయం నిర్ణయాధికారంతోనే చేశాడు. కాబట్టి జగతిలో ప్రశంసనీయుడు, స్తోత్రాలకు అర్హుడు ఆయన మాత్రమే.

47. ఈ ఆయతులో అల్లాహ్ ఔన్నత్యం, ఆయన నామాలు, ఆయన గుణగణాల దర్పం, ఆయన మహిమలను అభివర్ణించే విషయాలు అన్నీ వచ్చేశాయి. వాటన్నింటినీ గురించి వ్రాయటం ఎవరి తరమూ కాదు. వాటి లోతుల్లోకి ఎవరూ పోలేరు. ఒకవేళ ఎవరయినా వాటన్నింటిని గురించి వ్రాయాలనుకున్నా, అతనికి సహాయంగా ప్రపంచంలోని చెట్లన్నీ కలములుగా మారినా, సముద్రపు నీటితో చేయబడిన సిరా అంతా అయిపోయినా అల్లాహ్ ఔన్నత్యాన్ని, ఆయన సృష్టి అద్భుతాలను గురించి వ్రాయలేడు. ఉన్న సముద్రాలు కాకుండా మరో ఏడు సముద్రాలు సిరాగా మారినాసరే దేవుని విషయాలు తరగవు (ఇబ్నె కసీర్). అల్ కహఫ్ సూరా ఆఖరిలో కూడా ఈ భావం గల ఆయతు వచ్చింది.

48. దేవుని సృష్టి ఎంత అద్భుతమైనదో ఇది తెలియజేస్తోంది. ఒక్కగానొక్క ప్రాణిని సృష్టించటం లేక తిరిగిలేపటం ఎంతో మీ అందరినీ సృష్టించటం మరియు మరణానంతరం తిరిగిలేపటం కూడా అంతే. ఎందుకంటే ఆయన ఏది చేయాలనుకున్నా 'అయిపో' అని చెప్పగానే రెప్పపాటు సమయంలో అయిపోతుంది.

وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَّجْرِيْٓ اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى وَّاَنَّ اللّٰهَ
بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ﴿۲۹﴾

ఆయనే సూర్యచంద్రులను కూడా నియమబద్ధంగా చేశాడు. ప్రతి ఒక్కటి నిర్ణీత సమయం వరకు సాగిపోతు న్నాయి.[50] మీరు చేసేదంతా కూడా అల్లాహ్‌కు తెలుసు.

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّ مَا يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِهِ الْبَاطِلُ
وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيْرُ ﴿۳۰﴾

30 అల్లాహ్‌యే సత్యం గనక, ఆయన్ని వదలి ప్రజలు మొరపెట్టుకునేవన్నీ అసత్యం గనక,[51] అల్లాహ్‌యే మహోన్న

49. అంటే రాత్రిలోని కొంతభాగాన్ని పగలులో కలుపుతాడు. దానివల్ల పగలు పెద్దదై రాత్రి చిన్నదవుతుంది. వేసవి కాలంలో ఇది మనకు అనుభవైక విషయమే. అలాగే పగటిలోని కొంతభాగాన్ని రాత్రిలో అంతర్లీనం చేస్తాడు. దానివల్ల రాత్రి పెద్దదై పగలు చిన్నదవుతుంది. చలికాలంలో ఈ పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది.

50. **"నిర్ణీత సమయం వరకు"** అంటే ప్రళయదినం వరకు అని భావం. అంటే సూర్య చంద్రులు ఉదయించే, అస్తమించే వేళలను అల్లాహ్ ప్రళయ ఘడియ వరకూ నిర్ధారించి ఉన్నాడు.

రెండవ అర్థం : 'నిర్ణీత గమ్యం వరకు' అని కూడా వస్తుంది. అంటే సూర్యచంద్రుల భ్రమణం కోసం దేవుడు ఒక నిర్ణీత పరిధిని నిర్ధారించాడు. ఆ పరిధిలోనే అవి ఉదయించి అస్తమిస్తాయి. ఒక రోజు అది గమ్యానికి చేరుకోగానే, తన ప్రయాణాన్ని అక్కడితో చాలించి మరునాడు తన మొదటి స్థానానికి వచ్చేస్తుంది. ఒక హదీసు ద్వారా కూడా ఈ విషయానికి సమర్థన లభిస్తోంది. మహాప్రవక్త (సఅసం) వారు హజ్రత్ అబూజర్ (రజి) నుద్దేశించి, "ఈ సూర్యుడు ఎక్కడి వరకు వెళతాడో (ఎక్కడ అస్తమిస్తాడో) తెలుసా?" అని అడిగారు. "అల్లాహ్‌కు, ఆయన ప్రవక్త (స)కే ఈ సంగతి బాగా తెలుసు" అని తాను అన్నానని అబూజర్ (రజి) చెప్పారు. అప్పుడు మహాప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు : "అతని చివరి గమ్యం దైవసింహాసనం (అర్ష్). అతను అక్కడికి చేరుకుని, సింహాసనం క్రింద సాష్టాంగపడతాడు. ఆ తరువాత (అక్కడి నుంచి బయలు దేరేందుకు) సెలవు కోర్తాడు. ఒకానొక సమయంలో అతనితో, "నువ్వు వచ్చిన చోటికే తిరిగి వెళ్ళిపో" అని అనబడుతుంది. అప్పుడతను తూర్పున ఉదయించేబదులు పశ్చిమాన ఉదయిస్తాడు. ప్రళయఘడియ సమీపించిందనటానికి అది ఆనవాలు." (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుత్తౌహీద్; ముస్లిం – కితాబుల్ ఈమాన్). హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) ఇలా తెలిపారు: "సూర్యుడు గానుగ లాంటివాడు. పగటిపూట ఆకాశంలో తన కక్ష్యలో తిరుగుతాడు. అస్తమించిన తరువాత – రాత్రిపూట

తుడూ గొప్పవాడు[52] గనక ఇదంతా (ఈ విధంగా) సజావుగా సాగుతోంది.

31 అల్లాహ్ అనుగ్రహంతో ఓడలు సముద్రంలో నడవటాన్ని నువ్వు గమనించటం లేదా? ఆయన తన సూచనలను మీకు చూపించటానికి[53] (ఇదంతా చేస్తున్నాడు). నిశ్చయంగా ఇందులో సహనం వహించే, కృతజ్ఞతా భావం కలిగి ఉండే[54] ప్రతి ఒక్కరికీ ఎన్నో సూచనలున్నాయి.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ لِيُرِيَكُم مِّنْ
آيَاتِهِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾

32 మరి వారిపై (సముద్ర) కెరటాలు నీడల మాదిరిగా క్రమ్ముకున్నప్పుడు, వారు తమ నమ్మకాన్ని పూర్తిగా అల్లాహ్‌కే ప్రత్యేకించుకుని, ఆయన్ని మొరపెట్టుకుంటారు.[55] మరి ఆయన వారిని రక్షించి నేలమీదకు చేర్చిన తరువాత వారిలో కొందరు (విశ్వాసానికీ – అవిశ్వాసానికి)

وَإِذَا غَشِيَهُم مَّوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ
فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُم مُّقْتَصِدٌ ۚ وَمَا يَجْحَدُ

– భూమి క్రింద తన పరిధిలో పయనిస్తాడు. కడకు తూర్పుకు వచ్చి ఉదయిస్తాడు. చంద్రుని పరిస్థితి కూడా ఇంతే.” (ఇబ్నె కసీర్)

51. అంటే, ఈ విశ్వవ్యవస్థను నడిపేవాడు కేవలం అల్లాహ్‌యే. ఆయన ఆజ్ఞానుసారమే ఇదంతా నడుస్తోంది. ఆయన తప్ప మిగిలినదంతా మిథ్య. ఆయన తప్ప వేరెవరికీ ఎలాంటి అధికారమూ లేదు. అందరూ ఆయనపైనే ఆధారపడి ఉన్నారు. ఎందుకంటే అందరూ ఆయనచేత సృష్టించబడినవారే. అందరూ ఆయనకు లోబడి ఉన్నారు – ఈ విషయం అందరికీ బాగా అర్థమయ్యేలా చేయడానికే అల్లాహ్ ఈ ఏర్పాట్లన్నీ చేస్తున్నాడు.

52. అల్లాహ్‌కన్నా ఉన్నతుడు, మహిమాన్వితుడు ఎవడూ లేడు. ఆయన గొప్పదనం, ఔన్నత్యం ముందు లోకంలోని వస్తువులన్నీ అత్యంత అల్పమైనవి.

53. సముద్రంలో నౌకలు నడవటం కూడా దేవుని దయాదాక్షిణ్యాలకు ఒక తార్కాణమే. నౌకలు సముద్రంలో పయనించ గలగటానికి వీలుగా ఆయన గాలినీ, నీరునూ సమపాళ్ళలో ఉంచాడు. లేకుంటే ప్రచండమైన ఈదురు గాలుల మధ్య, ఉవ్వెత్తున ఎగిసిపడే సముద్ర కెరటాల మధ్య పడవ ప్రయాణం అసాధ్యం అయిపోయేది.

بِاٰيٰتِنَآ اِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُوْرٍ ﴿٣٢﴾

మధ్యలో ఊగిసలాడతారు.[56] నమ్మక ద్రోహి, చేసిన మేలును మరచిన వాడు తప్ప వేరెవరూ మా ఆయతులను త్రోసి పుచ్చరు.[57]

يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوْا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَّا يَجْزِيْ وَالِدٌ عَنْ وَّلَدِهٖ ۡ وَلَا مَوْلُوْدٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَّالِدِهٖ شَيْـًٔا ۭ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا ۪ وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغَرُوْرُ ﴿٣٣﴾

33 ప్రజలారా! మీ ప్రభువుకు భయ పడండి. ఏ తండ్రీ తన కుమారునికి ఉపయోగపడని, ఏ కుమారుడూ తన తండ్రికి ఏ విధంగానూ ఉపయోగపడని దినానికి భయపడండి.[58] అల్లాహ్ వాగ్దానం సత్యమైనది (అని తెలుసుకోండి). ప్రాపంచిక జీవితం మిమ్మల్ని మోస పుచ్చుటం గానీ, మోసగాడు (షైతాను) మిమ్మల్ని మోసగించటం గానీ జరగరాదు సుమా!

54. అంటే కష్టకాలంలో ఓపికపట్టేవారు, సుఖసౌఖ్యాలలో దైవానికి కృతజ్ఞతలు తెలుపు కునేవారు అని భావం.

55. వారి నౌకలు గాలివానలో సుడిగుండంలో చిక్కుకుని, సముద్రం అల్లకల్లోలంగా తయారైనపుడు వారికి బ్రతికిబయటపడే అవకాశం ఏదీ కానరాదు. తాము మృత్యువు ఒడిలోకి వెళ్ళిపోయామని అనుకుంటారు. ఆ సమయంలో వారు తమ భక్తీ విశ్వాసాలను, ఆరాధనలన్నింటినీ ఒక్కడైన అల్లాహ్‌కే ప్రత్యేకించి, ఈ గండం నుంచి గట్టెక్కించమని దీనాతి దీనంగా ప్రార్థిస్తారు.

56. **'ముఖ్తసిదున్'** (مُقْتَصِدٌ) అనే పదం గురించి రెండు రకాల వ్యాఖ్యానాలు చేయబడ్డాయి. మొదటిది : ముఖ్తసిదున్ అంటే వాగ్దానాన్ని నిలబెట్టుకునేవాడు. అంటే ఆపద సమయంలో చేసిన వాగ్దానం ప్రకారం కొందరు విశ్వాసంపై, దేవుని ఏకత్వంపై, దైవవిధేయతా విధానంపై గట్టిగా నిలబడతారు. దీనిప్రకారం చూస్తే ఈ వాక్యానికి, "వారిలో కొందరు విశ్వాసులుగా ఉంటే మరికొందరు తిరస్కారులుగా ఉంటారు" అనే భావం వస్తుంది. (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్). రెండవ వ్యాఖ్యానం : దీనికి సమతూకం పాటించేవాడు, మధ్యేమార్గం అవలంబించేవాడు అని అర్థం. ఈ నేపథ్యంలో దీనిభావం ఇలా ఉంటుంది – అత్యంత భయంకరమైన గండం నుంచి బయటపడిన తరువాత, దేవుని గొప్ప శక్తి సూచనలను కళ్లారా చూసిన తరువాత, దేవుడు వారిని కాపాడిన తరువాత కూడా ఈ మానవుడు పూర్తిగా విధేయత చూపకుండా అటూ ఇటూ

إِنَّ اللَّهَ عِندَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا
فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا
تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

34 నిస్సందేహంగా ప్రళయానికి సంబంధించిన జ్ఞానం అల్లాహ్ వద్ద మాత్రమే ఉంది. ఆయనే వర్షాన్ని కురిపిస్తున్నాడు. మాతృగర్భాలలో ఏముందో ఆయనకు తెలుసు. తాను రేపు ఏం చేయనున్నదో ఏ ప్రాణీ ఎరుగదు. తాను ఏ గడ్డపై మరణిస్తాడో కూడా ఎవరికీ తెలీదు.[59] అల్లాహ్‌యే సర్వజ్ఞాని, అన్నీ తెలిసినవాడు (అని తెలుసుకోండి).

ఊగిసలాడతాడా? వాస్తవానికి అతను ఎదుర్కొన్న సంక్లిష్ట పరిస్థితుల దృష్ట్యా చూస్తే మనో వాక్కాయకర్మల చేత అతను పూర్తిగా దైవవిధేయతలో నిమగ్నుడు కావలసింది. కాని కష్టాలు తొలగిపోయిన తరువాత అతను మారిపోయాడు (ఇబ్నె కసీర్). ఈ రెండు వ్యాఖ్యానాలలో మొదటి వ్యాఖ్యానమే సందర్భానికి దగ్గరగా ఉంది.

57. **'ఖత్తార్'** (خَتَّارٍ) అంటే మాటనిలబెట్టుకోనివాడు, ద్రోహానికి పాల్పడినవాడు అని అర్థం. **'కఫూర్'** అంటే చేసిన మేలును మరచేవాడు, కృతఘ్నుడు అని అర్థం.

58. **'యజ్‌జీ'** (يَجْزِي) అంటే అసలు బదులు ఇవ్వటం అని అర్థం. దీనిభావం ఏమిటంటే తండ్రి తన కన్న కొడుకును కాపాడే ఉద్దేశంతో తన ప్రాణాన్ని బదులుగా ఇవ్వదలచినా లేక కొడుకు తన తండ్రికి బదులుగా తనను తాను సమర్పించుకోగోరినా అక్కడ స్వీకారయోగ్యం కాజాలదు. ప్రతి ఒక్కరూ తాము చేసుకున్న దాన్ని తామే అనుభవించ వలసి ఉంటుంది. తండ్రీ కొడుకులే ఒండొకరిని ఆదుకోలేనపుడు బంధుమిత్రుల సహాయం మాత్రం ఎలా స్వీకరించబడుతుంది?

59. ఐదు విషయాలు అల్లాహ్‌కు తప్ప వేరెవరికీ తెలియవని హదీసు ద్వారా కూడా తెలుస్తోంది (సహీహ్ బుఖారీ – తఫ్సీర్ సూరె లుఖ్మాన్). 1. ప్రళయదినం సమీపించిందనడానికి కొన్ని సంకేతాలనైతే దైవప్రవక్త (సఅసం) సూచించారు. కాని ప్రళయ ఘడియ ఖచ్చితంగా ఎప్పుడు సంభవిస్తుందనేది అల్లాహ్‌కు తప్ప వేరెవరికీ తెలియదు. ఆఖరికి దైవదూతలకు, దైవప్రవక్తలకు కూడా తెలీదు. 2. వర్షం విషయం కూడా అంతే. ఏ ప్రాంతాలలో, ఏ మోతాదులో వర్షం కురియనున్నదో అంచనా వేయటం నిజమేగాని ఆ అంచనాలు ఒక్కోసారి తప్పుగా తేల్తాయి. ఆఖరికి ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలోని వాతావరణ పరిశోధన కేంద్రాల అంచనాలు కూడా తారుమారవుతుంటాయి.

దీన్నిబట్టి రూఢీ అయ్యేదేమిటంటే వర్షానికి సంబంధించిన ఖచ్చితమైన సమాచారం అల్లాహ్‌కు తప్ప ఇతరులెవరికీ తెలీదు. 3. మాతృగర్భాలలో ఉన్న శిశువు లింగనిర్ధారణ స్కానింగ్ ద్వారా జరుగుతోంది. కాని మాతృగర్భాలలో పెరుగుతున్న ఆ శిశువు ఎలాంటిది, మంచిదా చెడ్డదా? అందంగా ఉంటుందా? అందవికారంగా ఉంటుందా? నల్లగా ఉంటుందా? తెల్లగా ఉంటుందా? – ఇత్యాది విషయాలు అల్లాహ్‌కు తప్ప ఎవరికీ తెలీదు. 4. మనిషి తాను రేపు ఏం చేయనున్నాడు? అది ప్రాపంచిక వ్యవహారమైనా, ధార్మిక వ్యవహారమైనా – రేపు తనకు లభించేదేమిటో ఏ మనిషికీ తెలియదు. 5. అలాగే మరణం ఎప్పుడు వస్తుంది? ఇంట్లో వస్తుందా? ఇంటిబయట వస్తుందా? స్వస్థలంలో వస్తుందా? పరాయి గడ్డపై వస్తుందా? యుక్తవయస్సులోనే మృత్యువు కాటేస్తుందా? వృద్ధాప్యం వరకూ ఆగుతుందా? తన మనోవాంఛలన్నీ ఈడేరిన తరువాత మృత్యువు కబళిస్తుందా? లేక అంతకు ముందే వస్తుందా? – ఈ సంగతి ఎవరికీ తెలియదు.